

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

19 май 2021 година

ПЪРВИ МОДУЛ (60 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 30. включително отбелязвайте в листа за отговори.

1. В кой ред е допусната правописна грешка?

- А) навярно, излетели, железни
- Б) обиколка, обвинявам, уговорка
- В) медийна, комедии, геройски
- Г) вържа, издържливи, вдлъбнат

2. В кой ред НЕ е допусната правописна грешка?

- А) гардероб, микроб, параграф
- Б) нишка, полдошка, верижка
- В) гигантски, безпирни, скоростни
- Г) сделка, здрач, сдружение

3. В кое изречение е допусната правописна грешка?

- А) Тържественната заря в памет на загиналите за свободата на родината ще се проведе утре вечерта.
- Б) От 2016 г. обучението за придобиване на средно образование се провежда в два гимназиални етапа.
- В) Най-добрият ни боксьор се размина с ценната титла, но въпреки това публиката го изпрати с аплодисменти.
- Г) Задачата на вратаря е да предотвратява вкарването на гол от противниковия отбор.

4. В кое изречение НЕ е допусната правописна грешка?

- А) Вследствие на поройните дъждове е затруднено преминаването през участъка.
- Б) До колкото съм запознат, не се очакват никакви промени в обявения график.
- В) Пред къщата ни построиха десет етажен блок, който скри изгледа към планината.
- Г) Най-харесвам да съм заобиколен от приятели, които са близки до сърцето ми.

5. В кое изречение е допусната правописна грешка?

- А) Втората по дължина планина в България е Средна гора.
- Б) Всяко лято посещавах възрастната си баба в Нова Загора.
- В) През ренесанса всички изкуства получават мощен тласък.
- Г) През месец март предстои повишение на температурите.

6. В коя от подчертаните думи е допусната граматична грешка?

Петимата състезатели (А) от нашия тим спечелиха 3 златни медала (Б) и постигнаха по-добър общ резултат от останалите 8 отбора (В). След състезанието няколко члена (Г) на журито поздравиха играчите ни.

7. В кое изречение е допусната грешка при членуването?

- А) Възобновяват се женските и детските консултации в болниците.
- Б) Всички бяха изтощени от дългия и уморителен преход през деня.
- В) Подаръкът поднесоха колегите, а поздравлението отпрати директорът.
- Г) Столичният общински съвет удължава срока за приемане на документи.

8. В кое изречение е допусната граматична грешка?

- А) Днес ще разгледаме климатичните особености на Северното и на Южното полукълбо.
- Б) Предлагаме утре да се обадим на кандидатите и да ги поканим на събеседване.
- В) Наблюдавайки мача, зрителите обсъждаха борбата между претендентите за титлата.
- Г) Добре знаете, че винаги съм обичал да се срещам и да общувам с млади творци.

9. В кое изречение НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) Това пътуване се оказа, колкото полезно, толкова и приятно за всеки един от нас.
- Б) Сгушена сред дърветата хижата сякаш нарочно се беше скрила от нашите погледи.
- В) Уморен, но доволен от преживяното през изминалия ден той потъна в дълбок сън.
- Г) От една страна, това е добре за всички, но от друга страна, трябва да се внимава.

10. В кое изречение НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) Вълните, изведнъж станаха по-големи, грабнаха лодката и я понесоха навътре в морето.
- Б) Дълго време се чудеше, кой би могъл да му даде някаква точна информация за продажбата.
- В) Реших да се обърна към теб не, защото си ми приятел, а защото си най-компетентен по въпроса.
- Г) Брат ми изключително боязливо борави с новите технологии, но като гледам, не се отказва.

11. В кое изречение НЕ е допусната лексикална грешка?

- А) Благодарение на обилния снеговалеж самолетът не успя да излети навреме.
- Б) Известно е, че в миналото някои племена са пренасяли в жертва животни.
- В) Посъветвах го да не се разсейва много, а да се съсредоточи на проблема.
- Г) Наистина изпитвам пълно удовлетворение от представянето си на изпита.

12. Кое фразеологично словосъчетание НЕ означава *обзема ме силен страх*?

- А) падна камък от гърба ми
- Б) полазват ме ледени тръпки
- В) изправят ми се косите
- Г) кръвта ми замръзва

13. От коя творба са стиховете?

Къде е тука нашата съдба?

Къде е драмата?

Къде съм аз? Кажете!?

*В гърдите ни опрян е за стрелба
на времето барутно пистолета.*

- А) „Повест“
- Б) „Кино“
- В) „Юноша“
- Г) „Борба“

14. В кой ред авторът на всички творби е Иван Вазов?

- А) „Паисий“, „Потомка“, „При Рилския манастир“
- Б) „Стон“, „Книгите“, „Опълченците на Шипка“
- В) „Под игото“, „Обесването на Васил Левски“, „Борба“
- Г) „Чичовци“, „Дядо Йоцо гледа“, „Българският език“

15. Цветана и Тиха са героини от творби на:

- А) Елин Пелин
- Б) Йордан Йовков
- В) Иван Вазов
- Г) Алеко Константинов

16. Коя от посочените творби НЕ е поема?

- А) „Ралица“
- Б) „Септември“
- В) „Пловдив“
- Г) „Градушка“

17. В коя творба се утвърждава идеята за обезсмъртяването на героя, посветил живота си на борбата за свободата на родината?

- А) „Cis moll“
- Б) „Хаджи Димитър“
- В) „Сиротна песен“
- Г) „При Рилския манастир“

18. Драматичните взаимоотношения между героите в повестта „Гераците“ са резултат от:

- А) готовността за саможертва в името на свободата
- Б) различията в естетическите възгледи за изкуството
- В) разпадането на родовата патриархална общност
- Г) обезличаващата антихуманна същност на войната

19. Кое твърдение НЕ е вярно?

- А) Лирическата героиня на Елисавета Багряна е обградена от предмети, напомнящи за смъртта и преходността на човешкия живот.
- Б) Лирическата героиня на Елисавета Багряна отстоява себе си, отхвърля всичко, което ограничава правото ѝ на свободен избор.
- В) Лирическата героиня на Елисавета Багряна се разграничава от общоприетите традиционни социални роли на майка и на съпруга.
- Г) Лирическата героиня на Елисавета Багряна се противопоставя на патриархалните норми и е подвластна на изначалните сили на природата и на битието.

20. Експресионизмът като литературно явление в България се характеризира с:

- А) отказ от интерпретиране на социалната проблематика
- Б) възвеличаване на индивидуалната роля на твореца
- В) пресъздаване на интимните преживявания на човека
- Г) естетизация на грозното и оварваряване на словото

21. В коя творба е използвана ретроспекция?

- А) „Самотен гроб в самотен кът“
- Б) „Шибил“
- В) „Задушница“
- Г) „Мечтатели“

22. Какво е подчертаното изразно средство?

*На безстрастното време в неспира
гасне мълком живот неживян...*

- А) хипербола
- Б) оксиморон
- В) метонимия
- Г) сравнение

Прочетете двата текста и изпълнете задачите към тях (от 23. до 30. включително).

ТЕКСТ 1

В гористите местности на Западен и на Централен Китай живее черно-бял бозайник – вид мечка, известна в науката с наименованието *голяма панда*, но наричана още *бамбукова мечка*. Названието *бамбукова мечка* ѝ е дадено, понеже обитава планински бамбукови гори. Имало е предложение пандата да се обособи в собствено семейство, тъй като устройството на черепа ѝ и на зъбите ѝ не прилича на това на мечките.

Голямата панда достига на дължина 120 – 150 см и тежи от 30 до 160 кг. Опашката ѝ е дълга около 12 см. Козината ѝ е гъста, през плешките и предните ѝ крака минава широка черна ивица. Задните крака са черни, има черни петънца по ушите и около очите. Заради отличителната си окраска е известна и с наименованието *пъстра мечка*. Късите дебели крайници завършват с масивни лапи с огромни нокти, като в основата им са разположени специални възглавнички. Храни се предимно с бамбук, като хваща филизите и листата на това растение с помощта на специално приспособление на предната си лапа. Голямата панда има тровава походка на земята, но се катери пъргаво по дърветата. Живее поединично, но не и по време на размножителния си период. Размножава се от март до май, като бременността е с продължителност 122 – 163 дена. Бебето панда тежи едва 100 грама и майката го носи, притискайки го към гърдите си с големите си предни лапи.

Пандите са преследвани от ловци заради специфичната козина, което води до изчезването им в някои райони. Пандите в природата имат бавен размножителен цикъл, а размножаването на уловените панди е съпроводено с огромни затруднения. Строгите наказания от страна на китайското правителство са намалили лова, но териториите, обитавани от панди, стават все по-малко. Въпреки че природните местности, в които живеят, са защитени като природни резервати, има случаи, в които **браконieri** продължават да ловуват и да убиват панди.

ТЕКСТ 2

„Дългогодишната работа на природозащитниците се увенча с успех. Голямата панда вече не е застрашен вид“, съобщи Би Би Си. Официалният статут на любимото на мнозина животно беше променен от *застрашен* на *уязвим* заради нарастването на популацията на вида в Китай. Фактът беше обявен като част от промените в Червения списък на Международния съюз за защита на природата (IUCN).

Усилията на Китай дадоха резултат. През 2004 г. е имало само 1596 панди в дивата природа, но по последни данни броят им се е увеличил и вече има регистрирани 1864 възрастни панди. Няма точни сведения за броя на малките, но се предполага, че общият

брой на представителите на вида е около 2060. „Данните от национални проучвания с различен мащаб показват, че наблюдаваният по-рано спад на популацията е овладян и че тя е започнала да нараства“, гласи докладът на IUCN. Тези позитивни резултати са плод на усилията на хората, ангажирани с опазването на пандата чрез грижи за нормалното състояние на нейните местообитания, чрез програми за залесяване и чрез забраната за лова на този животински вид. Според учените китайците са свършили много добра работа с пандите, след като са разбрали, че **ножът е опрял до кокала**.

Международният съюз за защита на природата обаче предупреди, че успехът може да се окаже краткосрочен. Възможно е промените в климата да унищожат над една трета от бамбуковите гори в следващите 80 години. „Поради тази причина популацията на пандите се очаква да намалее въпреки постигнатия в последните 20 години напредък“, прогнозира природозащитниците. Оказва се, че за да бъде запазен този емблематичен вид, трябва да продължат ефективните мерки за защита на горите и да се реагира на нововъзникващите заплахи.

23. От коя сфера на общуване е Текст 1?

- А) естетическата сфера
- Б) научната сфера
- В) битовата сфера
- Г) институционалната сфера

24. Кое от посочените твърдения е вярно за Текст 1?

- А) Дават се сведения за различните видове панди в Китай.
- Б) Представя се информация за конкретен вид бозайник.
- В) Постава се акцент върху хранителния режим на мечките.
- Г) Призовава се към преследване на браконьерите на панди.

25. Използваната в Текст 1 дума *браконieri* е:

- А) дума от чужд произход
- Б) дума от уличния жаргон
- В) дума от домашен произход
- Г) дума с експресивно значение

26. Кое от посочените твърдения е вярно според Текст 1?

- А) Черно-белият бозайник е известен под общо три наименования.
- Б) Пандите се размножават само през второто полугодие.
- В) Голямата панда е по-подвижна, когато ходи по земята.
- Г) Строгите наказания водят до увеличаване на лова на пандите.

27. От коя сфера на общуване е Текст 2?

- А) медийната сфера
- Б) научната сфера
- В) естетическата сфера
- Г) битова сфера

28. Кое от посочените твърдения е вярно за Текст 2?

- А) Представя се подробна информация за видовете панди.
- Б) Акцентира се върху отглеждането на пандите по света.
- В) Анализират се причините за промените в климата.
- Г) Дават се сведения за увеличаване брой на пандите.

29. Словосъчетанието *ножът е опрял до кокала*, използвано в Текст 2, е:

- А) израз от професионалната сфера
- Б) израз от официалното общуване
- В) израз от териториален диалект
- Г) израз за постигане на експресивност

30. Кое от посочените твърдения е вярно според Текст 2?

- А) Нарастването на популацията на пандите се дължи на усилията по опазването на този животински вид.
- Б) Официалният статут на голямата панда е променен заради намаляването на популацията.
- В) Общият брой възрастни от вида на голямата панда се е увеличил до около 2060 екземпляра.
- Г) Промените в климата благоприятстват увеличаването на популациите на голямата панда.